

לאברהם

ויקראו לפניו אברהם (בראשית מא, ט) "זה יוסף שהיה לך בחימה" (ד"ה ט)

מתורתו ומשנתו של
שר התורה הגאון הקדוש
רבי יוסף ענגיל זצ"ל

פרשת בהר (באר"י) תשפ"ב • שנה ב' - גליון ע"ג • מכון "אוהבי תורה" להוצאת ספרי רבינו זי"ע

תפארת יוסף

פנינים על פרשת השבוע

בית האוצר
מערכת א בלל מה

וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך אל תונו איש את אחיו (כה, יד).

בעלי אומנות אחת נקראים אחים

מציינו 'אח' באומנות, והוא בספרה בהר (פרשה ג ברייתא ט) 'אל תונו איש את אחיו, אין לי אלא תגר לתגר כו'. ובפירוש הר"ש משאנ"ץ (ד"ה אין), מדכתיב 'אל תונו איש את אחיו, משמע אחיו הוא בתגרות, עכ"ל. הרי דבעלי אומנות אחת נקראים 'אחים'.

ואולי, זה טעם גמרא בבא קמא (פח). 'אחיו הוא במצות'. הדמעות הן אומנותן של ישראל.

לקח טוב
כלל ח

ובתי החצרים אשר אין להם חמה סביב על שדה הארץ יחשב גאלה תהיה לו וביבל יצא (כה, לד).

בתי חצרים שהוקדשו אין יוצאים ביובל משום שמה יאמרו' ומוכח ששייך סייג בדאורייתא

בערכין (ג). יליף מקרא דבתי החצרים נותנים להן כח יפה שבשדה אחוזה, וכח יפה שבתבי ערי חומה - לענין גאולה ויציאיה ביובל. וקאמר התם בברייתא, יכול לא יצאו ביובל, תלמוד לומר 'וביובל יצא'. ופר"ך מאי קאמר (מהיכא תתי דלא יצאו ביובל, הלא יש להם כח יפה שבשדות שיוצאין ביובל). אמר רב הונא לא נצרכה אלא למקדש בית בתי החצרים, וגאלו אחר מיד הקדש, וסגע בו יובל בשנה שניה (ללקיחתו של אחר שלקחה מן הגובר). למאי מדמית ליה, אי לבתי ערי חומה מדמית ליה - איחלט ליה ללוקח, אי לשדה אחוזה מדמית ליה - לכהנים נפקא (דהמקדש שדה אחוזה וגאלו אחר, יוצא לכהנים ביובל), להכי איצטריך 'וביובל יצא', לומר שחזור לבעלים ביובל.

מתקיף לה רב עזרא, מאי איריא גאלו אחר, אפילו לא גאלו נמי (ליפוק מיד הקדש, דהא כתיב 'וביובל יצא'). אמר ליה אביי, שלא יאמרו הקדש יוצא בלא פדיון. מנלן, מנלן, מנלן, ומה בן לוי שיפה כחו בממכרו (שגאלו מיד שדה מגרש עריהם, ובתי ערי חומה גואלין לעולם ויוצאין ביובל) - הורע כחו בהקדשו (שאין הקדשו יוצא בלא פדיון כדמפרש לקמן), ישראל שהורע כחו בממכרו - אינו דין שהורע כחו בהקדשו (שלא יצא בלא פדיון). והתם (בבן לוי) דתניא 'ויצא ממכר' (להלן פסוק ג), שמוע אני אפילו עבדיו מטלטליו ושטריו (אי הוי כתיב 'אשר יגאל מן הלויים יצא ממכר ביובל', ולא הוי כתיב 'בית', הוה אמינא אפילו עבדיו מטלטליו ושטריו של לוי - אם מכרן יוצאין ביובל), תלמוד לומר (שם) 'בית ועיר אחוזתו', מה תלמוד לומר 'ממכרו', ממכרו יוצא בתום (ביובל), ואין הקדשו יוצא בתום אלא בפדיון, עכ"ל הגמרא.

ומבואר להדיא בדברי הגמרא אלה, דהא דאין בתי החצרים יוצאין מיד הקדש ביובל הוא מדאורייתא, מקל וחומר מנלן לוי דכתיב ביה מיעוטא ד'ממכרו', לומר דממכרו יוצא ביובל ואין הקדשו יוצא ביובל. ואם כן מדאמר אביי בטעמא דהך מילתא

בית האוצר
מערכת א בלל יח

והתנהלתם אותם לבניכם אחרים לרשת אחזקת לעלם בהם תעבדו וגו' (כה, טו).

ביאור ההוה אמינא דמי שמוחזק אחריו אינו בנו

מבואר בתורת כהנים בהר (פרשה ו ברייתא ה), על הכתוב 'והתנהלתם אותם לבניכם אחרים', וז"ל: ומנין לכל המוחזק אחריו בנו שהוא בנו, תלמוד לומר 'לבניכם אחרים', עכ"ל. ובפירוש הר"ש משאנ"ץ: ומנין למוחזק אחריו בנו שהוא בנו, פירוש, ואין צריך להביא עדים, וכן אמרין פרק עשרה יוחסין (פ). סוקלין על החזקות, עכ"ל.

לקח טוב
כלל ג

ושדה מגרש עריהם לא ימכר כי אחזת עולם הוא להם (כה, לד).

מאיסור שינוי ערי הלויים

מוכח ששינוי רשות נחשב שינוי בגוף הדבר

כתבתי בחידושי וז"ל: נראה לענ"ד לחדש, דכל דבר האסור בהנאה ועבר ונהנה ממנו, איז חל על הדבר ההוא איסור הנאה שני - מפאת הלאו דלא תאכל כל תועבה (דברים יד, א), לפי שנעבדה בו עבירת ההנאה - שנחנה ממנו באיסור, כמו שבשר בחלב אסור בהנאה מלאו הנ"ל (ראה חולין קיד). מפאת שנעבדה בו עבירת הבישול.

ואפילו אם נאמר דלאו הנ"ל שייך רק היכא דעשתה העבירה שינוי ורושם בחפץ - וכמו שכתבנו למעלה, עם כל זה היכא שנחנה מאיסור הנאה על ידי הוצאה מרשות לרשות, כמכירה ומתנה וכדומה, איז בכהאי גוונא חשוב שפיר שנעשה שינוי בחפץ - במה שנשתנה להיותו ברשות חדש, ושפיר חל עליו איסור הנאה שני מפאת 'לא תאכל כל תועבה', שהרי רואין אנו דשינוי רשות קונה בגזילה כמו שינוי מעשה (עיין בבא קמא סח), ומוכח דשינוי הרשות חשוב שינוי בגוף החפץ.

ועיין בערכין (ג): דקאמר דערי לויים לא משנינן להו לעשות עיר מגרש או מגרש עיר וכו', ופר"ך מנא הני מילי, ומשני דכתיב 'ושדה מגרש עריהם לא ימכר', מאי 'לא ימכר', אילימא לא ימכר כלל, והכתיב (לעיל פסוק ג) 'גאולת עולם תהיה ללויים' - מכלל דמצוי מובני, אלא מאי 'לא ימכר', לא יִשְׁנֶה, עכ"ל הגמרא. והיא אסמכתא ורה לכאורה. אולם על פי דברינו מובנת לנוכח, דהמכירה עצמה הלא היא גם כן שינוי - שהחפץ עצמו הרי נשתנה על ידי יציאתו מרשות לרשות וכו"ל, ועל כן שפיר דרשין דלא ימכר היינו 'לא ישנה', כיון שהמכירה עצמה מין מומיני השינוי.

שינוי רשות משנה את החפץ

כי ערך הבעלים מתפשט גם בחפציו

ובכתבי אגדה שלי הדברים מבוארים יותר, על פי המבואר בספר החמברות, שדמדינת וערך האדם מתפשטת על כל חפציו, והמה עולים בעליות ויורדים בירידתו, וזה טעם הבהמה והכלים - כרגלי הבעלים (ביצה לו). ועל כן, בהיות שודאי אין ערך ומדריגת שני בני אדם שוה לגמרי - בלי שיהיה איזה הבדל ביניהם בתוספת ונרעון אף מעט, על כן בצאת חפץ מרשות זה לרשות אחר, הנה בהכרח שיקבל החפץ איזה שינוי על ידי כן - בתוספת או גרעון, ועל כן שינוי רשות עושה קנין כמו שינוי מעשה, ודו"ק היטב בכל זה.

ועיין שם בהגהות מהרי"ד (ד"ה ומנין) שכתב: ונראה לי, דהוה אמינא כיון דכל מה דחשבינן ליה בנו, אינו אלא משום דרוב בעילות הלך אחר הבעל (חולין יא), ואין הולכין בממון אחר הרוב להוציא מיד המוחזק (בבא קמא כז), והעבד הוא מוחזק בגוף של בלאו הכי אינו של עצמו, דהא אין הבן - בן, הוי העבד של קרוב אחר, הקרוב קרוב קודם (עיין בבא בתרא קח), ועל כל פנים של עצמו אינו, ואם כן הרי אין הדין כאן עם העבד, דהעבד ממה נפשך אינו של עצמו, והדין רק בבן עם הקרוב - אם העבד של הבן או של הקרוב, ואם כן לגבי הקרוב הא מהני שפיר הרוב של הבן, דהקרוב גם כן הא אינו מוחזק, ובא לירש כמו הבן, ואם כן וודאי דהבן קודם לו מפאת הרוב.

גר שמת ואין לו יורשים - העבד נחשב מוחזק והבן מוציא ורק כן צריך לומר, דכיון דמשכחת גר שמת והניח בן, והיו לו עבדים, דאם אין הבן - הא הוי גר שמת ואין לו יורשים דזוכה העבד בעצמו, ואם כן בכהאי גוונא הא הוי הבן מוציא שפיר מיד העבד המוחזק, ועל כן משום גר שמת כו', כתב קרא האי לישנא 'לבניכם אחרים'.

הפסוק נאמר לישראל ומהיתור נלמד נפק"מ לגר דאף על גב דבסתמיות התורה נאמרת לישראל (עיין סנהדרין ט), ורק דגם בגר נהוגים כל דיני התורה, וכדכתיב (במדבר טו, טו) 'הקהל לקח אחת לכם ודבר הגר', אבל לא מיסתבר לאוקומיה קרא אחר שהכתוב מלגר אל הגרים לבד, ואילו בישראל הא לא משכחת חצות דין זה, דבישראל לא אין לך אדם שאין לו יורשין (עיין קידושין כא), וירודה ממשמשת והולכת עד ראובן (בבא בתרא קסו), ואם כן הא אין העבד מוחזק בעצמו, דממה נפשך אינו של עצמו רק של יורש האחר וכו"ל, מכל מקום אין בזה קושיא דהכתוב נאמר שפיר לישראל. ועל כן זה נאמר גם כן שפיר יתורא דתיבת 'אחרים' לומר דכל המוחזק אחריו כו', משום הנפקותא שיש בזה לגבי גר, ודו"ק.

ז) עיין מסילת ישרים פרק כו ד"ה כלה; דגל מחנה אפרים פרשת בא ד"ה גום, וראה תפארת יוסף פרשת משפטים עמוד רמח הערה רנד.
ה) ראה עוד תפארת יוסף שם עמוד רמט הערה רנו.
ו) רבינו מציינ: "עיין שם בהגהות מהרי"ד (ד"ה ומנין) גירסת הילקוט (פרשת בהר רמו חסד ד"ה מנין), ומבונתו, שהגירסא שהובאה כאן היא מהילקוט, ובתורת כהנים גופיה הגירסא אחרת.

א) רבינו בבית האוצר מערכת א כללים ג-מד, כתב: "מציינו בן אח בשם אח", וכן 'סתם אח הוא אח מן האב', ורבינו מטיף ד'מציינו אח באומנות".
ב) רבינו שם בתחילת הכלל, כתב: "הנה נא שמתו אל לבי לברר אי מציינו איסור דאורייתא מטעם סייג, והעניויות בזה מהיזוהו מקומן בסייעתא דשמיא...". והוא כאן השייך לפרשתינו.
ג) לשון רבינו שם בפסקא נג: "והנה לא נעלם ממני שיש לומר, דהא דדבר

מחללי שביעית נקראים 'אחרים' והוקשו למחללי שבת ועובדי ע"ז

היצאים מעניין הישראליות ונעשים כעכו"ם

מתוך: בית האוצר מערכת א כלל נב ~

ומדברי הירושלמי אלה, גם כן יש ראייה לדברינו הקדומים דמחלל שבת בשם 'אחר' יקרא, דהא מחללי שביעית קרי להו בהדיא בירושלמי הנ"ל בשם 'אחרים', ושבת נמי הרי ענינו ענין השביעית כיון דאיתקשו להדדי וכתורת כהנים הנ"ל.

שביעית ושבת ענינים אחד

- ענין שביעית בשביעיות

ומסברא נמי ענינים אחד, דשניהם ענינים ענין שביעית בשביעיות, אלא דשבת הוא שביעית בשביעית לימים והשביעית שביעית בשביעית לשנים, והשבת מקודש יותר משביעית, דשביעית רק בעבודת קרקע ורק בלאו ועשה (עיי' רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פ"א ה"א), ואילו השבת שביעית בכל מלאכות ובסקילה (שם הלכות שבת פ"א ה"א), ועיין שבת (סח). ועל כן כיון דמחלל שביעית נקרא 'אחר', כל שכן שיש לו למחלל שבת להקרא בשם 'אחר', וכמוכח.

הלשון 'לא אכלי פירות שביעית כוונת'

שיצאת בכך מענין הישראליות

והנה נתבאר על כל פנים מירושלמי תענית הנ"ל דחילול שביעית חשיב יציאה מענין הישראליות, מדנקראים מחללי שביעית בשם 'אחרים' דהוא תואר עכו"ם וכמוכח. ויש לי להבין על פי זה ש"ס גיטין (נד), שהוא דאמר ליה לחבריה דיייר בר דייירתא (גר בן גיורת). אמר ליה, אנא לא אכלי פירי דשביעית כוונתך, עכ"ל הגמרא.

ולפי הנ"ל הנה מובנת התשובה הזאת. כי לעומת מה שגניה אותו חבירו וזילול אותו היותו גר בן גיורת ואינו ישראל מלידה ומבטן, הנה השיב לו הוא כי הוא על כל פנים גר, מה שאין כן זה המגנה האוכל פירות שביעית, הנה ענינו יוצא מענין הישראלי לאינו ישראלי, ויש לו תואר עכו"ם וכנ"ל, ואם כן הרי הגר מעולה ממנו, דהוא גר והוא הרי ענינו ענין עכו"ם, ודו"ק ונכון בסייטתא דשמיא?.

לעבירת שביעית יש התייחסות והשתוות

לע"ז ולכן מחלל שביעית קרוי 'אחר'

ובענין היירושלמי תענית שהבאתי למעלה, דקרי לחשודים על השביעית בשם 'אחרים', והנה כתבנו כבר למעלה טעם לזה, ואולם נראה לענ"ד עוד בזה טעם פשוט טפי. וזה על פי דברי הספרי עקב שהבאתי למעלה (פסיקא י"א) על הכתוב 'ועבדתם אלהים אחרים', למה נקרא שמם 'אחרים' - לפי שעושיין את עובדיהם אחרים, ומבואר דעובדי עבודה זרה נקראים 'אחרים'.

והנה מצינו היות לעבירת שביעית התייחסות והשתוות לחטא עבודה זרה, והוא במדרש **אגדת בראשית** (פרק ג, ג) על הכתוב (בראשית י"ד) 'ויירדו עד דן', וז"ל: מה ראה לרדוף עד דן, מכאן אמרו רבותינו, שני דברים מכין לפניו ולאחריהו, עבודת אלילים ושביעית. הנוטע ערב שביעית חייב ומוצאי שביעית חייב (ראה שביעית פ"א מ"ד), כך עבודת אלילים מכה לפניו ולאחריה, והיאך, עד עכשיו, שעתיד ירבעם בן נבט שמועמיד עבודה זרה בן (ראה מלכים א' י"ב, כט), הכה גם לפניו, ועל כן כבר גם אברהם השיג תשורת כח בבואו לדן עבור חטא דירבעם שחטא שם בעתיד, ולכן רדף עד דן, ועיין סנהדרין (צ"ג), עכ"ל.

ומבואר, שחכמינו ז"ל ייחסו ודימו עבירת שביעית לעבודה זרה. ועל כן בפשיטות נחא הא דחשודין על השביעית קרוין בשם 'אחרים', וזה פשוט ונכון בסייטתא דשמיא.

קד) סבר רב שחותמין בהבדלה כל מוצאי שבת 'מקדש ישראל', וטעמיה, דכיון דנפקא לה קדושת שבת לא תיסק אדעתין דפקעה לה קדושתיהו דישאל, עכ"ל ז"ל. ומבואר גם כן כי השבת הוא עיקר ענין קדושה הישראלית, עד דהוצרכו לתקן 'מקדש ישראל' בהבדלה - כי היכי דלא תיסק אדעתין דבצאת השבת פקעה לה קדושתיהו דישאל.

ועל כן, על ידי חילול שבת חלילה, שפיר ניתן להאמר שהאדם יוצא חלילה מענין כלל קדושה הישראלית לענין אינו ישראלי, ובכתבי אגדה שלי הארכתי בזה ואין כאן מקומו, ועל כן כיון שאנו מוצאין שהעכו"ם מכונין בלשון חכמים בשם 'אחרים', לכן שפיר גם המחלל שבת - דנחשב יוצא מענין הישראלי - בשם 'אחר' יכונה, וכמוכח.

המחלל שבת ראוי להקרא בשם

'אחר' - על שם שנוהג מנהג גוים

ועיין ספרי שופטים (פסיקא לב) על הכתוב (דברים י"ח, טו) 'נביא מקרבך מאחין כמוני יקים לך וגו', וז"ל: 'לך' - ולא לעובדי כוכבים, ומה אני מקיים 'נביא לגוים נתת' (ירמיה א, ה), בנוהגים מנהג גוים, עכ"ל.

פירוש, דכוונת הכתוב אישראל הנוהגים כו', ואם כן מבואר דנוהגים מנהג גוים קריניהו קרא בשם 'גוים'. ואם כן, שפיר ניתן להאמר גם כן דחילול שבת דהוא עשייה נגד כלל ענין הישראלי וכנ"ל, ושפיר רק לאינו ישראלי דנצטוו על עשייה מלאכה - דעכו"ם ששבת כו' וכנ"ל, ועל כן שפיר יתואר המחלל בתואר 'אחר' דהוא תואר ושם עכו"ם, וכהך קרא דקרי לנוהגים מנהג גוים בשם 'גוים'.

מחלל שביעית שהוקשה לשבת ג"כ נקרא 'אחר'

ואם כנים הדברים האלה דמאי דאסקו שמיא דאלישע בן אבויה 'אחר' הוא על שם החילול שבת - דמחלל שבת נקרא 'אחר', הנה נפתח לנו פתח להבין בפשיטות גם כן דברי הירושלמי תענית (פ"ג ה"א), וז"ל: תני, כשם שמתריעין עליהם (על צמחים ששינו, עיין שם) בשאר שני שבוע, כך מתריעין עליהם בשביעית מפני פרנסת אחרים. מהו מפני פרנסת אחרים, חברייא אמרי מפני פרנסת עכו"ם, רבי זעירא אמר מפני פרנסת חשודים (החשודים לאכול פירות שביעית ולעשות עבודת קרקע בשביעית, קרבן עדה) כו', עכ"ל הירושלמי הצריך לענינו.

והנה לדעת החברייא דקאי אעכו"ם, מובן בפשיטות לישנא דמפני פרנסת 'אחרים', דעכו"ם מכונין בשם 'אחרים' - וככל הנך דוכתי דמייחנא, והוא עוד בלשון חכמים עד למרבה. מה שאין כן לרבי זעירא דסבירא ליה דקאי אחשודים על השביעית, צריך להבין מדוע קרי להו בשם 'אחרים'.

ואולם לדרכנו הנ"ל דמחלל שבת בשם 'אחר' יקרא, ניחא בפשיטות, על פי דברי התורה כהנים פרשת בהר (פרק א ברייתא א), וז"ל: 'שבת לד' (ויקרא כה, ד), כשם שנאמר בשבת בראשית 'שבת לד' (שמות כ, כ), כך נאמר בשביעית 'שבת לד', עכ"ל. הרי דשביעית איתקש לשבת וענינו ענין השבת. ועל כן שפיר כי היכי דמחלל שבת נקרא 'אחר', הכי נמי מחללי שביעית שפיר נקראים בשם 'אחרים'.

הלבנה מתקדשת מכיסוי הקליפות הסובבים אותה בתורת כהנים בהר (פרק א ברייתא ו) 'היתה שבת הארץ לכם לאכלה' (ויקרא כה, ו) - לכם ולא לאחרים, ופירש הרב"ד (ד"ה לב) שאין מוסרין פירות שביעית לעכו"ם כו'. ועוד שם (פירשה ה ברייתא ג) 'כספך' (שם שם, לו) - ולא כסף אחרים, 'אכלך' (שם) - ולא אוכל אחרים, ופירש הרב"ד דמותר להלוות מעות העכו"ם מדעת העכו"ם רביית.

והנה הבנת תואר הזה שמתוארין העובדי כוכבים בשם 'אחרים', נראה על פי דברי הספרי פרשת עקב (פסיקא ז ד"ה ועבדתם) על הכתוב (דברים י"א, טו) 'ועבדתם אלהים אחרים', וז"ל: למה נקרא שמם 'אלהים אחרים', שעושיין את עובדיהם אחרים, עכ"ל.

אלישע בן אבויה נקרא 'אחר'

על שם שחילל שבת דהוא כע"ז

ועל פי זה יש להבין גם כן, מאי דאסקו שמיא דאלישע בן אבויה בשם 'אחר', ובחגיגה (טו), אשכח זונה, תבעה, אמרה ליה ולא אלישע בן אבויה את, עקר פוגלא ממישרא בשבת ויהיב לה, אמרה, אחר הוא, עכ"ל הגמרא.

והנה הכוונה, דעל שם מועזה זאת אסקו שמיא 'אחר'. והנה וודאי דלא קראו שמו 'אחר' עבור שהזונה קראתו כן ואמרה אחר הוא, רק נראה דעבור החילול שבת בעצמו קראוהו בשם 'אחר', וזה על פי דברי הספרי עקב שהבאתי, דעובד עבודת כוכבים נקרא 'אחר', וכדאמר שעושיין את עובדיהם 'אחרים', ובחולין (ה) איתא דמחלל שבת כעובד עבודת כוכבים, עיין שם ברש"י (ד"ה אלא), ועל כן שפיר גם המחלל שבת בשם 'אחר' יכונה.

המחלל שבת יוצא מיעוקר ענין הישראליות

וביותר יובן זה על פי מה שכתבתי במקום אחר (ראה בית האוצר מערכת א כלל א אות כ ד"ה וע"ס), דשמיית שבת הוא עיקר ענין הישראליות, דמחלל שבת בפרהסיא הוא מומר לכל התורה (עירובין ס"ט), ומומר לכל התורה הנה הוא יציאה מענין הישראליות. ובריעא מהימנא (זוה"ק יתרו צב, פקודא כד) דשבת אייהו כללא דאורייתא. ואין דבר המבדיל בין ישראל לעובדי כוכבים כל כך כמו השבת, כי כל המצות אף על פי שאין העובדי כוכבים מצווין עליהם, עם כל זה מותרים לקיימם, מה שאין כן בשבת דעובד כוכבים ששבת חייב מיתה (סנהדרין נ"ח), ולכן על ידי חילול שבת האדם יוצא חלילה מענין הישראלי ונעשה עניינו ענין עובד כוכבים.

ואם דגם במצות תלמוד תורה אמרו (שם נ"ט), דעובד כוכבים העוסק בתורה חייב מיתה, עם כל זה ביטול תורה אינו עבירה בקום ועשה, ולכן אין האדם משתנה על ידו כל כך לחשוב יוצא מענין הישראלי, כיון שלא עשה מעשה בגופו, מה שאין כן מעשה חילול שבת, דעשה מעשה עבירה בדבר המבדיל בין ישראל לעכו"ם, לכן שפיר יוצא חלילה מענין הישראלי לענין עכו"ם, וכמוכח.

'מקדש השבת' בהבדלה - להוציא מסברא

שבצאת השבת נפקת קדושת ישראל

ועיין שו"ת הרמ"ע מפאנו (סימן י"ח ד"ה ובפרק) שדיבר בענין הבדלה דמוצאי שבת, וכתב וז"ל: ובפרק ערבי פסחים (פסחים

דאי דהוא דבר גדול מאוד עומד ברומם של עולם, וכבר האריך תוכחת מוסר בזה - תומרים (סימן סו ס"ק א), ובחידושי במקום אחר כתבתי גם כן בזה דבר גדול בעזרת השם יתברך... (וכוננו דברים אלו שבבית האוצר המבואר סוף).

א) "מדוהבא בגמרא דבריה - משמע דהאמת כן, דעל ידי החטא הוא כאיש אחר". לשון רבינו באוצרות יוסף דרוש ג פסיקא לח (והא גליפי הש"ס שבת ס"ב ד"ה אבל, ומה שהענינו בתפארת יוסף פירשתי יתרו עמוד ל הערה ק"ה ד"ה אף).
ב) ראה עוד בגליוני הש"ס חגיגה טו. ד"ה אמרה, לביאור נוסף מדוע

ידוע תדע

הרחבת הידיעות במשנתו של רבינו

עלו כל יושביה באמצע שנת היובל - האם מתקדשת שאר שנת היובל?

תשובה לידוע תדע' מפרשת אמור: מה הצורך בלימוד מיוחד של 'אדם' - לרבות הגרים? עיין בית האוצר מערכת א כלל ח

ספר 'לקוטי צבי'

גם אני אקח א"ה את הספר 'ליקוטי צבי' בל"ג, מאת הרב חרפי ובקי החסיד הישיש כש"ת מוה' צבי הירש נ"י מו"ץ דק"ק יאנאווא, ועינתי בספרו ומצאתי בו דברים ישרים ונכונים, ומצוה רבה להחזיק ביד תלמיד חכם חסיד וזקן הנ"ל שגנה חכמה.

ועל זה באתי על החתום היום יום ג' בשלח

תרס"א לפ"ק, בענדן

יוסף ענגיל

ספר 'יד יקותיאל'

הן כבוד הרב חרפי ושונן הדרשן המהולל כש"ת מו"ה יקותיאל זלמן דעמביצר נ"י מפה קראקא הביא לפני

א חיברו הגאון רבי צבי הירש זצ"ל מו"ץ דק"ק יאנאווא. במשך רוב שנותיו זכה רבי צבי הירש שתורה וגדולה התאחדו על שולחנו ולא רצה ליהנות מכתרה של תורה. כל ימיו עשה תורתו קבע ומלאכתו עראי, אך לעת זקנותו מטה ידו והתהפך עליו הגלגל עד שנאלץ לקבל על עצמו משרת הוראה. כמו כן הוציא לאור ספר זה ושחרר לפתחם של גדולי וצדיקי הדור שיהנו לו מכתב המלצה לאחינו בני ישראל שירכשו ממנו ספר זה כדי להחזיקו ולהחיותו.

מעניין לציין את הקדמת המחבר למכתבו של רבינו, שנכתב עוד בהיותו מתגורר בעיר בענדן, וכבר היה שמעו הולך בכל המדינות, וכך

שר המסנים (ב)

מכתבי הסכמה וברכה שכתב רבינו ז"ע לספרים שיצאו לאור בימיו

הוא כותב: "הסכמת של הרב המופלא אשר שמענו נדע בכל ארץ ומדינת פולין, המוסמך על ידי ספריו שחיבר, עוסק בתורה מתוך הרחבת הדעת,

את ספרו "יד יקותיאל", והוא קובץ דרושים אשר דרוש דרש הרב הנ"ל במקהלות עם בבתי כנסיות פה"ק קראקא, ואם כי לגודל טרדותי לא תרשני העת לעיין בהם הרבה, בכל זאת מהמעט אשר עינתי בהם נוכחתי לדעת כי רעיונותיו נכוחים וטובים, וכי לו יד ושם בביאורי מקראות ואגדות באופן דרושי נעים לחיך, והחלק אשר ראיתי יעיד על הכל כי הוא נאה ויאות לאדפוס אדרא. וגם ראיתי מביא הרבה דברים מתוקים מאביו הרב הגאון זצ"ל בעהמ"ס מימי הדעת, המפורסם פה לשבח בגודל מעלת תורתו ויראתו הקודמת לחכמתו. אי לזאת הנני למבוקשו של הרב הנ"ל להסכים עמו בדבר הוצאת ספרו הנ"ל לאור, להגדיל תורה ולהאדירה.

בעה"ח היום יום א' תשא תרס"ד, פה בענדן יוסף ענגיל

כי אצלו הוא תורה וגדולה במקום אחד, כק"ש (סכוד קדושת שמו) מו"ה יוסף ענגיל נ"י.

"דרושים נכבדים, במועצות ודעת משובצים, מוסר השכל ותוכחת חיים, במקראי קודש וברמזי חכ"ל ערוכים ושמורים" - מאת הגאון רבי יקותיאל זלמן דעמביצר זצ"ל מקראקא. בנו של הגאון רבי משה יעקב ז"ל בעמ"ס 'מימי הדעת', אשר כלשון רבינו בהסכמתו היה המפורסם פה לשבח בגודל מעלת תורתו ויראתו הקודמת לחכמתו. רוב הדרשות הן מאשר דרש המחבר ז"ל בבית הכנסת "ר' אייזיק ר' יעקל"ס בקראקא.

ישנת חרמים

מכתבי הלומדים עם הארות ומשא ומתן במשנת רבינו

למערכת גליון 'אברך' מתורתו ומשנתו של הגה"ק רבי יוסף ענגיל זצ"ל.

א) ראיתי בגליון ע"א (פרשת אחרי בחו"ל תשפ"א) מובא מספרו "לקח טוב" (כלל ח), בשם הרשב"ם עה"ת (ויקרא יז, יג) בטעם מצות כיסוי הדם, שהוא כדי שלא יבואו לאכלו, שאם מכסים אותו בעפר אין ראוי עוד לאכילה ולא יבואו לאכלו, ושכך כתב בכלי יקר (שם ד"ה אש), וכתב שעל פי זה יובן הא דדם מוקדשין - [חטאת העוף ועולת העוף (רש"י חולין פגא)] אין טעון כיסוי כמבואר במשנה (חולין שם), על פי המבואר בפסחים (ו) המוצא חמץ בביתו ביום טוב כופה עליו את הכלי, אמר רבא אם של הקדש הוא אינו צריך, מאי טעמא, מיבדל בדילי אינשי מיניה (ולא יבואו לאכלו), פירוש, וכמו כן מוקדשין בדילי אינשי מיניה, ע"כ.

הנה צויין שם שבכלי יקר (שם) תירץ מדוע אין דם בהמה טעון כיסוי לפי טעם הרשב"ם כדי שלא יבואו לאכלו, ושם כתב עין אשר [בהמהות אין צורך בהיכר זה כי כבר הוא מזוהר ועומד במה שרואה שניתן הדם על המזבח וכו'] - וזה גם כן על דרך הנ"ל ד"מיבדל בדילי אינשי מיניה", אבל דם חיה ועוף אין שום היכר על כן צוה לעשות היכר במקצתו על ידי כסוי, ואף על פי שתורים ובני יונה קרבים לגבי מזבח מכל מקום בטלים המה במיעוטם, כי רוב העופות אינן למזבח כמו הבהמות, ע"כ (ויעו"ש עוד טעם אחר).

הרי שכבר בכלי יקר נקט כן דבמקום דמבדל בדילי אינשי מיניה כגון בהמות - [שניכר איסורו] לא חיישין שיבואו לאכלו, ואם כן דברי רבינו בלחץ טוב רק משלימים את דבריו, והיינו דנמצא דדם "עופות מוקדשין" עצמן אין טעון כיסוי כי "בדילי אינשי מיניה", ואילו שאר עופות שאינן מוקדשין טעונן כיסוי, כי לא ילמדו מהמוקדשין לשאר עופות ולא בדילי מיניה, אבל "בהמות" שפיר ילמדו בשאר הבהמות מהמוקדשים, ובכולהו אמרינן דבדילי אינשי מיניה.

ב) והנה עוד מובא מש"כ בלחץ טוב שם, דאם כן מצינו "סייג" באורייתא. והנה בספר 'ליקוטי הגרשוני' (וי"ד סי' כ"ח סוף אות א) הקשה באמת: "לכאורה צריך להבין לטעם הרשב"ם אמאי חיישין דם שיבא לאכלו, הלא לא חיישין כן בשאר איסורים, רק בחמץ בפסח משום דלא בדילי מיניה כולי שנתא, אבל דם דאסור בכל השנה אם כן מיבדל בדילי מיניה ואמאי ניהוש שמה יבא לאכלו" [פירוש, ואם כן אדרבה טעמא בעי אמאי גבי איסור דם עשתה התורה סייג].

פ"ב מ"א) רבי אומר וכו' והוי הירי במצוה קלה כבחמורה "שאיין אתה יודע מתן שכרן של מצות", היינו דלרשב"ע ילפינן "מקרא" גודל מתן שכרן של מצות, שאפילו על מצוה קלה אמרה תורה למען ייטב לך ולבניך אחריו וגו', אבל לר"י ליכא ראייה מן התורה לזה, ואם כן "איין אתה יודע" הלכה כמאן, ועל כל פנים יש לך להחמיר כרשב"ע, והבן.]

אולם באמת יש לדייק במה ששינה רש"י בלשונו, דאצל רשב"ע כתב "שאיין אדם מתאוה לו", ובקרא ד'למען ייטב לך' וגו' כתב "שנפשו של אדם קצה ממנו", וזה יותר מן הקצה אל הקצה משיטת ר"י, וצ"ב.

ואולי י"ל, דאף על פי דקרא איירי מדם בהמות, אלא שמכל מקום הוזכר בה (פסוק כב) 'צבאי וכאיל' (עיי"ש), על כן נימא דפולגת ר"י ורשב"ע איירי דם חיה ועוף, אבל בהמה לכולי עילמא נפשו של אדם "קצה" בהם ממש, ומפני שדמה עכור, ושפיר ילפינן מתן שכרן של מצות מקרא ד'למען ייטב לך' וגו' לכולי עילמא, והבן.

ד) ועיין בהקדמת הרה"ק בעל אך פרי תבואה מליסקא ז"ע לספר עיר מקלט הנ"ל, שהביא מספר חסידים (סי' שע"ב) טעם אחר למצות כיסוי הדם בעוף ובחיה, ולא בהמה, "משום דלכאורה נראה כמו עולה מה שהאדם שוחט חיה או עוף בשבילו, בדשלא בהמה שהיא על כל פנים ניוונה על ידי האדם ולכן יש לו רשות לשחטה בשבילו, אבל מה שהוא צד חיה או עוף שהיו ניוונים מן ההפקר כמו שכתוב 'אשר יצוד ציד חיה או עוף' וגו', לכאורה מהיכא תיתי לשחטן בשבילו, ומאחר שנראה כמו עולה לכן צריך לכסות את דמם", ע"כ, עיי"ש מה שביאר בדבריו הקדושים.

ה) והנה בטעמי חז"ל הנ"ל (ריש אות ג), יעניין מה שצויין בזה הע"א (המובא בגליון י"ט, ושם מובא בראשית רבה (כ, כב), שזכו לכה בשביל שיכסו לדמו של הבל, והטעם שיכסו [העופות] את דמה של רבקה, עיי"ן במפרשים על התורה [תוספות עה"ת, ועוד] (בראשית כד, ג).

ומה שכתבתם בגליון י"ט הנ"ל משו"ת בן פורת (ח"א סי' ב ד"ה ומ"ש, הב) דבאור החיים הקדוש (פר' אחרי ד"ה דמו בנפשו) כתב בטעם כיסוי הדם הוא הנפש וטעון קבורה, וכן משמע באי"כ (א, לז), עיי"ש, - הנה כי כן גם זה כתב בכלי יקר הנ"ל, וז"ל: עיקר טעם האיסור הוא שלא יאכל הנפש עם הבשר, ונתן מופת על שהנפש כלול תוך הדם שהרי נתתיו על המזבח לכפר על נפשתיכם, וכפרה זו ודאי נפש תמורת נפש, ומזה תבין מדעתך טעם איסור הדם שהוא מצד הנפש שבו, וזה טעם שוה בהמה חיה ועוף, אך הכסוי הוא לעשות היכר שלא יבא לאוכלו וכו' (כ"ב).

בן ציון גרינפעלד, ברוקלין נ"י

ומתריך: "דהא בדם חיה ועוף לכולי עילמא דם שבישלו מותר מן התורה [עיי"ש בתחילת הדיבור בשם הגהות מרדכי האחרונים (סוף דשבט) ושליטי הגבורים על המרדכי (פרק כירה אות ד), ובגדי ישע השל"ה ז"ל על המרדכי שם, וציוין שם שהביאם בס"כ (א, אות ג), וגם ציוין למש"כ בספרו על אותיות (עוד דם שבישלו) ושמוביאם דבריו בספר שדי חמד (פאת השדה מערכת ד כלל י"א אות ט)] אם כן לא בדילי אינשי מיניה - [פירוש עוד שלא אסרוהו רבנן] דהא יש היתר לאיסורו על ידי בישול, ועל כן שפיר חיישין שמא יבא לאכלו, ולכך צריך כיסוי, והתינוח בדם חיה ועוף, אבל דם בהמה דלכמה פוסקים דם שבישלו עובר עליו, וגם רשב"ם הכי סבירא ליה כמו שכתבתי לעיל (עיי"ש), אם כן אין היתר לאיסורו ומיבדל בדילי אינשי מיניה ולא חיישין שיבא לאכלו ומשום הכי פטור מכיסוי, ע"כ."

וגם לדרכו מובן הא דדם עופות מוקדשין אין טעון כיסוי, כיון דבדילי אינשי מיניה ולא יבואו לאכלו, ואילו גבי דם הבהמות גם בשאינן מוקדשין לא חיישין שיבא לבשלו ולאכלו שהרי נאסר בו דם שבישלו.

ג) והנה ביאור אחר על דרך טעם הרשב"ם, ובתחילתו בין חיה ועוף לבהמה, כתב הגאון מהו' דוד לידא ז"ל בספר עיר מקלט על תר"ג מצות (סי' קפ"ט) [מובא בילקוט הגרשוני הנ"ל (קונטרס אחרון עמ' מז' א"א)] וז"ל: חז"ל נתנו טעם לכיסוי מטעם שזוהו בשביל שיכסו דם של הבל, ודם של רבקה מעל הגמל, ו"בספר" בטעם הנפש מצאתי טעם אחר שנתחלק כיסוי דם בין עוף ובהמה, מעל עופות שזכים וקלים יש לחוש שלא יאכלו אדם, מה שאין כן בהם דמה דמה עכור ונפשו של אדם קצה בהם ולא יבאו לידי אכילה, ע"כ."

ואולי י"ל בעה"ת שדבר זה מרומז בפירוש רש"י בפרשת ראה דכתיב (דברים יב, כג) 'רק חזק בלתי אכל הדם כי הדם הוא הנפש ולא תאכל הנפש עם הבשר', וז"ל: "מהם שנאמר חזק אתה למד שהיו שטופים בדם לאכלו לפיכך הוצרך לומר חזק, דברי רבי יהודה. ר"ש בן עזאי אומר, לא בא הכתוב אלא להזהיר וללמדך עד כמה אתה צריך להתחזק במצות, אם הדם שהוא קל להשמר ממנו שאין אדם מתאוה לו הוצרך לחזק באזהרתו, ק"ו לשאר מצות", ע"כ, הרי דפליגי מן הקצה אל הקצה, דלר"י היו שטופים בדם, ולרשב"ע אדרבה אין אדם מתאוה לו.

והנה עוד כתב רש"י שם להלן על הפסוק (פסוק כה) 'לא תאכלנו למען ייטב לך ולבניך אחריו' כי תעשה הישר בעיני ה', וז"ל, צא ולמד מתן שכרן של מצות, אם הדם שנפשו של אדם קצה ממנו ופירוש ממש זוכה לו ולבנו אחריו, ק"ו לגודל ועריית שנפשו של אדם מתאוה להם, ע"כ."

ולכאורה פירוש רש"י הא דלמען ייטב לך וגו' רק אליבא רשב"ע דס"ל דלא היו שטופים בדם, אבל לר"י הלא אין זה מצוה קלה, ואם כן י"ל דלכן מתן שכרן בצדעם למען ייטב לך וגו'. [ובלכתניו בדרך זה, יש לפרש בדרך צחות המשנה באבות

כשקבלו תוכחה על ידי שראו

כל אחד מעלת חבירו - פסקה המיתה

הנה מיתה תלמידי רבי עקיבא היתה על שלא נהגו כבוד זה בזה - כמבואר בש"ס יבמות (ב). ועניין זה - עבור 'כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא' (קהלת ז, ט), וראו כל אחד חסרון חבירו, ועל כן זילזל בכבודו. ומי שהוא כן - הנה גם כן אין מקבל תוכחה, מפאת שרואה גם כן את החסרון אשר במוכחי, וכשהוא אומר לו טול קיסם מבין עיניך, הוא אומר לו טול קורה מבין עיניך - כמבואר בש"ס ערכין (ז), ועל כן מדת קבלת תוכחה הוא להיפוך - לראות מעלת חבירו ולא לראות חסרונו, ואז מקבל ממנו תוכחה.

ועל כן, ביום ל"ג בעומר דמדתו 'אוהב את התוכחות', ועל כן בו הוא עניין מדה זאת - לסלק עצמו מלחשוב חסרון חבירו ושלא לראות חסרונו, שעל ידי זה הוא קבלת התוכחה ממנו, ועל כן כאשר פסקו מלראות חסרונו החברים - והמעלות ראו, התחילו שוב לנהוג כבוד זה בזה, ועל כן פסקה המיתה, ודו"ק.

כל זיווג הוא גמר בריאת האדם

איתא במדרש (ב"ר סח, ז), מה הקדוש ברוך הוא עושה מששת ימי בראשית, מזווג זווגים. ועיין בבאר הגולה (באר הרביעי עמוד פג ד"ה במדרש - ד"ה עוד) מה שכתב שם בזה.

ולענין הכוונה פשוטה, דבששת ימי בראשית נגמרה הבריאה, ואין כל חדש תחת השמש' (קהלת א, ט), היינו בריאה חדשה, ואולם הבריאה הרי לא היתה בריאת האיש, רק בריאת המין, למשל כשנברא שור וזוגו נברא בזה מין השור, דאף דעלה רק פרטיים, עם כל זה הרי יכולים להוליד שור ונקבתו, והמה יולידו עוד שור ונקבתו, ועל כן יש בזה בריאת המין.

ומה שאין כן האדם - שנברא אדם וחוה (עיין ברכות סא), אין בכוחם להוליד עוד אדם, דכל אדם שאין לו אשה אינו גמרא יבמות (ג), נמצא שבשעת התולדה אינו אדם עד שיזווג, והזווג של אדם הרי הוא 'מושיב יחידים ביתה' (תהלים סח, ז), והקדוש ברוך הוא מזווגם (עיין סוטה ב. ורש"י ד"ה מושיב), ואם כן בכל זיווג הרי יש בריאה חדשה של האדם - שנעשה אז 'אדם'. ועל כן רק זה - היינו מה שמזווג זווגים - הוא פעולה השייכה לששת ימי בראשית, דהוא בריאה.

וזהו כוונת המדרש, דמששת ימי בראשית נגמרה הבריאה ואין עוד בריאה חדשה, מלבד זיווג הזווגים דהוא בריאה תמיד, דמין האדם לא נגמר, ונגמרת בריאת האדם בתמידות בכל אדם ואדם על ידי הזווג שהקדוש ברוך הוא מזווג, ודו"ק.

כשכוונתו האדם למצוה - 'מצא טוב' וכשכוונתו להנאה - 'מוצא מר ממות'

בגמרא יבמות (ג), במערכא כי נסיב אינש איתתא, אמרי ליה הכי, מצא או מוצא, מצא דכתיב (משלי יח, כב) 'מצא אשה מוצא טוב', מוצא דכתיב (קהלת י, כו) 'מוצא אני מר ממות את האשה'.

עיין שו"ת הלכות קטנות (חלק א סימן ז), ונראה דכוונתו לגמרא דכאן. ובכתבי אגדה שלי כתבתי כוונת הגמרא, כי אם 'ויפק רצון מן' (משלי שם) - היינו שכוונת הנושא לשם שמים להפיק רצונו יתברך שצווה על כך, אז 'מצא אשה מוצא טוב', והאי קרא מסיפיה לרישיה מיירש, אבל אם כוונתו אל גוף האשה היינו להנאת עצמו ליהנות גוף מן הגוף זהו 'מוצא אני מר ממות את האשה' היינו כשכוונתו אל האשה, וכנ"ל.

(א) כמו שכותב רבינו שם: 'יש לומר דזהו גם כן עניין מ"ח מעלות שהתורה נקנית בהם (עיין אבות פ"ו מ"ח), והם גם כן לעומת מ"ח יום דספירה דהם הכנה לקבלת קניין התורה דשבונו, דלפי בחינתו הם רק מ"ח יום... והנה מעלה הל"ג במ"ח מעלות שהתורה נקנית הוא 'אוהב את התוכחות', עיין שם היטב באבות, ונמצא יום ל"ג בעומר נגד המדה ההוא - 'אוהב את התוכחות'...'.
(ב) ז"ל שם: 'נמצא בכתבי הר"י בוטון ז"ל שהנושא אשה יכול לומר שהחיינו, וכשאלו אתי פ"ה הרב אור שרגא ז"ל אמר היה לו לשאלו אם יאמר דין האמת'.

ועוד כתבתי, כי אם כוונתו למצוה נשאר למעשהו מציאות גם אחרי עֲבָרָה, כי מקבל עליה שכר בנצחיות, מה שאין כן כשכוונתו להנאה - ההנאה הוא רק בהווה בשעת עשותו, מה שאין כן אחרי עבור המעשה, חלפה הלכה גם היא גם הנאתה ואיננה עוד כלל. וזהו 'מוצא אשה' לשון עבר, כשיש למעשהו מציאות גם בעבר, היינו במתכוון למצוה - 'מוצא טוב', אבל 'מוצא אני' לשון הווה הוא - 'מר ממות'.

ולפי זה גם כן יתכנו דברי ההלכות קטנות הנ"ל, דמי הוא זה שיוכל לומר ריק לבי זְכִיתִי, ויודע שכוונתו ברורה לשם שמים ואיננו בכלל 'מוצא'.

לא תיקנו ברכה על מצות

ביאה - שזא מכוין להנאתו

ומהאי טעמא נמי לא תיקנו ברכת מצוה למצות ביאה ראשונה ועוֹנָה, כמו שכתב ז"ל (מקד קציעה סימן רמ ד"ה לשואל; נועם אלימלך פרשת וישלח ד"ה וירא) הטעם דשזא מכוין להנאת עצמו.

מדוע לא תיקנו ברכת הטוב והמטיב

והנה מה שהעיר ההלכות קטנות על ברכת 'שהחיינו', כן יש להעיר גם כן על ברכת 'הטוב והמטיב', שהרי יש שותפותא דאשה בהדיה (ראה ברכות נט).

ברכת 'שמח תשמח' ואשר ברא ששון' במקום שהחיינו והטוב והמטיב

והנה תירוץ גם לפי דברינו הנ"ל [ויש להוסיף עוד גם הך דעמוד הקדום (יבמות סג). דאולי הוא מאותם שלא זכה - כנגדן], מכל מקום צריך עיון קצת עדיין, דהא איכא מצות שמחה גם לחתן עצמו - עיין מה שכתבתי בכתובות (ח). בגליון (ד"ה מברכות) בשם השאלות (פרשת חיי שרה שאלתא טז ד"ה ברא), ואם כן סוף סוף הרי יש כאן שמחה, ויחויב לברך שהחיינו והטוב כו' דנתקנו עיקרם רק על השמחה (ראה תוספות ברכות נט: ד"ה הטוב; שו"ת רדב"ז ח"א סימן תלד). ונראה עיקר, דברכת 'שמח תשמח' ואשר ברא ששון' וגו', נתקנו כאן במקום 'שהחיינו' והטוב'.

חידושי הלכות בתורה נחשב לקיום מצות פרו ורבו

בגמרא יבמות (סג), אמר להן בן עזאי, ומה אעשה שנפשי חשקה בתורה. יש לומר, שקיים בלימוד תורתו מעין מצות 'פרו ורבו' (ראה בראשית א, כח) ו'שְׁבַת' (ראה ישעיהו מה, יח; עדיית פ"א מ"א), שההלכות שנתחדשו על ידי לימוד תורתו - כתולדות בניו היו לו.

עיין ברכות (עז), שנים ושְׁבַת מצטרפין, ושבת גברא הוא, אלא אימא שני תלמידי חכמים המחדדין זה את זה בהלכה - מצטרפין. ובתוספות הרא"ש שם (ד"ה המחדדין) שני תלמידי חכמים המחדדין זה את זה בהלכה בתוך הסעודה מצטרפין, שההלכה חשובה כשלישי, עכ"ל. אלמא דההלכה המתילדת מאת התלמידי חכמים כתולדת גברא חשיבין לה.

ביבום אין טענת נפשי חשקה בתורה דהלכות המתחדשות לא מתייחסות להמת

ודע, דיש לספק בהא דמצות יבום קודמת למצות חליצה (בכורות יג), היכא דהיבם הוא גברא רבה כבן עזאי, אי יכול לפטור עצמו ממצות יבום - שלא לייבם רק לחלוץ - מפאת הטענה דנפשי חשקה בתורה. ולפי מה שכתבתי דכוונת טענה זאת דהולדת הלכות כהולדת גברי חשיבא, אם כן בייבום לא שייך זה, דהלכות המתחדשות ממנו הרי לא מתייחסות למת, וליכא הקמת שם המת (ראה דברים כה, ו) רק בבנים שיוליד מאשתו היבמה, וכמובן.

(א) וכן כתב בהלכה רווחת על ההלכות קטנות שם: 'הטעם, כי אינו יודע אם מצא אשה מצא טוב או להיפך'. וראה גם גליוני הש"ס כתובות ז: ד"ה מברכין.

(ב) שהובאו בהערה הנ"ל.

(ג) לשון הכתוב (תהלים עג, ג) 'אך ריק זכיתי לבבי וארחץ בנקיון יצ'.

(ד) והיינו דלכאורה לסוגיות אלו אפשר ללמוד גם עובד כוכבים ממתנית.

ההבטחה האחרונה שמחוללת פלאים:

"כל מי שיסייע בהדפסת החיבורים שלי, אהיה לו למליץ יושר בעולם העליון"

(הבטחתו של רבינו ז"ע סמוך להסתלקותו, באזני חתנו הגד"צ רבי יצחק מענדל מארגנשטערן זצ"ל - מייסד וראש חברת 'אוהבי תורה' להוצאת ספרי רבינו)

לרכישת הספרים (במשלוח עד הבית), לקבלת הגליון ולתרומות:
טל: 1800-200-855 | דוא"ל: ot035104720@gmail.com